

Overal tegen?

Kroniek
Kees van Dijk

Zijn we nou overal tegen?

Dat kun je je soms afvragen in de debatten rond vrouwen in de ambten. Het lijkt zo weinig productief om te zeggen dat je tegen bent. En dat is het dan.

Ik wil u in deze Kroniek meenemen in een denkproces dat bij mij tijdens de synode en daarna op gang is gekomen. Ik meen dat het een richting gaat die beter is dan de huidige besluiten. Een richting die mij niet het gevoel geeft dat we in strijd handelen met het Woord van de Here. En die tegelijkertijd ruimte biedt om de gaven van zowel broeders als zusters optimaler in te zetten.

2000 jaar miskening voorbij...

Maar eerst moet me iets van het hart. Het lijkt in de publieke beeldvorming haast alsof we 2000 jaar lang de zusters in de kerk tweederangs hebben gemaakt. Alsof we hen hebben onderdrukt en niet de ruimte hebben geboden die hen toekomt. We hebben de zusters, de kerk, en daarmee de Heer van de kerk tekortgedaan door de zusters onvoldoende in te schakelen.

Ik herken in een dergelijk beeld de kerk niet. Ik heb in mijn eigen leven veel invloed van wijze vrouwen ervaren. En nog steeds.

Het niet inzetten van zusters in het bijzondere ambt is een invulling geweest van de manier waarop we menen dat de Here zijn schepping geordend heeft.

Het heeft daarin dus het karakter van gehoorzaamheid aan de wil van de Here.

Het lijkt vandaag ook bijna alsof je in de kerk pas wat voorstelt als je een bijzonder ambt bekleedt. Dat klopt natuurlijk ook helemaal niet als we al die eeuwen overzien waarin mannen en vrouwen zonder bijzonder ambt zich met hun beste krachten inzetten voor de gemeente van de Here. Alsof dat allemaal niets voorstelt. Alsof de kerk slechts drijft op de inzet van ambtsdragers.

Diakenen en ouderlingen

Maar nu dat idee, waar helaas in de synode onvoldoende handen voor op elkaar gingen. Het werd ontwikkeld door onder meer ds. Maarten van Loon met nog een aantal leden van de synode. En ik geef er hier mijn eigen draai aan.

Het komt erop neer dat we het onderscheid tussen diakenen en ouderlingen dat de laatste tijd meer is gemarkeerd, nog wat helderder maken.

Het onderscheid tussen ouderlingen en diakenen is, toen de nieuwe kerkorde werd ingevoerd, weer in de aandacht gekomen. In een eerste versie werd

zelfs al een apart nummer in de nummering van de kerkordeartikelen ingeruimd om ooit de zusters diaken te kunnen maken.

De diakenen zijn geen regeerders van de kerk. Ze hebben geen stemrecht als het gaat om het regeren van de gemeente en bij bijvoorbeeld het talstellen. Dat voelt in veel gemeenten nog wat ongemakkelijk. Maar we hebben het als regel aanvaard. Ik zou in die reeds ingeslagen richting verder willen denken.

Horizontaal

In het ambtelijk optreden kun je onderscheiden tussen een horizontale lijn en een verticale. De horizontale lijn is die van het elkaar troosten, vermanen, helpen enzovoorts. Er is wel onderzoek gedaan naar het gebruik van het woord 'elkaar' in het Nieuwe Testament (J.P. Versteeg, *Oog voor elkaar. Het gebruik van het woord 'elkaar' in het Nieuwe Testament, met betrekking tot de onderlinge verhoudingen binnen de gemeente*, 1979).

Naar mijn overtuiging zouden deze taken kunnen vallen in het verantwoordelijkheidsveld van de dienaren en dienaressen van de gemeente (en lees gerust voor dienaren en dienaressen het Griekse woord 'diakenen'/'diaconessen'). Zij zijn verantwoordelijk voor de onderlinge zorg, de onderlinge vertroosting in de gemeente.

Daarbij is het diaconaat dus ruimer dan het idee van kerkelijke armenverzorging, dat in de loop van de tijd is ontstaan. Onze formulieren ademen al helemaal deze sfeer van troosten en bijstaan met het Woord van God. En het coördineren van en vooropgaan in de onderlinge zorg.

Verticaal

Naast dit horizontale veld van 'elkaar' is er de verticale lijn. Die wordt gekenmerkt door de bediening van het Woord, de sacramenten en de tucht. Daar is sprake van een met ambtelijke volmacht doorgeven van wat de Heer zegt. In de verkondiging klinkt de stem van God tot zijn gemeente. In de sacramenten wordt dat onderstreept en de toegang tot de sacramenten wordt in de kerkelijke tucht bewaakt (Mat. 18:18, het samenstemmen van hemel en aarde). Daarbij is een bepaalde gees-

telijke oordeelsvorming aan de orde: het onderscheiden van de profetie. Daaraan doen naar Paulus' voorschrift de zusters niet mee (1 Kor. 14:34v). Het is duidelijk dat de zusters volgens Paulus mochten bidden en profeteren (zij het met het hoofd bedekt om aan te geven dat er een gelaagdheid is tussen de geslachten, 1 Kor. 11). Maar de beoordeling van de profetie is een mannenzaak.

Profetie en tongentaal

De generale synode heeft in de onderbouwing voor het openstellen van de preekstoel voor zusters zich sterk aangesloten bij het spreken over de profetie. Daarbij lijkt dan profetie in de brieven van Paulus samen te vallen met de prediking in onze dagen. Daar kan ik niet in meegaan. In de onderbouwing wordt gewezen op 1 Korintiërs 14:3: *wie profeteert spreekt tot mensen, en wat hij zegt is opbouwend, troostend en bemoedigend*. Maar dat is daar niet bedoeld als een definitie van wat profetie is. Het is een zin die het onderscheid aangeeft tussen klanktaal en profetie. Dat is het onderwerp dat in dat hoofdstuk aan de orde is. Klanktaal richt zich tot God en is voor mensen onbegrijpelijk. Profetie richt zich op mensen om hen op te bouwen et cetera. Dat onderscheid moet leiden tot een voorrang aan de profetie en een bescheiden plek voor de klanktaal. En dat dient ook een missionair doel (1 Kor. 14:24v).

Ik denk dat de profetie in de tijd van het Nieuwe Testament veel meer een opening van de Here was, die iemand toeviel.

Ongeacht geslacht of positie. En de broeders dienden die te beoordelen. Zo zien we dat ook in het boek Handelingen gebeuren. Als er profeten optreden die zeggen dat Paulus in Jeruzalem boeien en gevangenschap wachten, dan lijkt het duidelijk: Paulus, niet gaan! Maar in de beoordeling van de profetie blijft toch het reisplan van Paulus ongewijzigd (Hand. 21). Deze beoordeling van de profetie is het moment waarop het zwijggebod in 1 Korintiërs 14:34v naar mijn overtuiging slaat.

Vrouwelijke diakenen

Ik zou dus willen pleiten voor een opnieuw doordenken van het ambt van diaken. Het kan een nieuwe vorm krijgen, als boven betoogd. Dan biedt het ruimte om ook zusters in dat ambt te bevestigen. Zo wordt ook door velen 1 Timoteüs 3:11v opgevat: de vrouwen daar genoemd zijn de vrouwelijke diakenen, niet de vrouwen van de diakenen. Dan zou je die categorie ook verwachten bij de opzieners over wie Paulus even daarvoor schreef. Dus vrouwelijke diakenen. En dan in de ruime zin die eraan te geven valt. Niet slechts kerkelijke armenverzorging, maar voorbeeldig vooropgaan in de onderlinge zorg, bemoediging en vertroosting. Door mannen en vrouwen.

Oudsten bij de kern

De keerzijde van deze benadering van het diakenschap is dat er ook wat verandert in de taakstelling van de oudsten/opzieners van de gemeente. Daar dienen meer diaconale taken te worden weggehaald (het bezoeken van zieken en ouderen om het enkele feit dat ze ziek en oud zijn bijv.). Oudsten en predikanten moeten zich meer beperken tot wat de kern van hun taak is: de bediening van Woord, sacramenten en tucht.

In dat kader dient het huisbezoek bijvoorbeeld te staan. Draagt het bediende Woord vrucht in de gemeente? Zijn er beletselen voor het gebruiken van het heilig avondmaal? Het geestelijk beoordelen van leringen en gedragingen, tendensen in de gemeente... Ook het toezien op de prediking krijgt

zo zijn inhoud. Hoe moeilijk is het vaak niet om een goede, voor de predikant relevante preekbespreking van de grond te krijgen in de kerkenraad... Het kan nu, als behorend tot de hoofdtaak van de oudsten, structureler aandacht krijgen. Dat geldt ook voor het toezien op het kerkelijk onderwijs: bemoedigen en aansturen van catecheten en jongerenwerkers (zijn dat ook diakenen?).

Meer dan 'tegen'

We streven naar mijn idee in deze benadering naar een optimale inzet van mannen en vrouwen in de gemeente. We kunnen ook volstaan met een wat kleiner college van mannelijke oudsten en de (mannelijke) predikanten. En dan meen ik dus meer te zeggen dan: ik ben tegen vrouwen in de ambten van oudste en predikant. We willen

iedereen laten beleven dat ze niet gemist kunnen worden in de gemeente, maar dat ons aller inzet ertoe doet. In het bijzondere ambt of in dat van alle gelovigen.

Fusieschool Kampen

Inmiddels is duidelijk geworden dat de voorgenomen kerkfusie tussen de GKv en de NGK gevolgen heeft voor de opleidingen. Met ingang van volgend jaar wordt de NGK-opleiding van Apeldoorn naar Kampen verplaatst.

Dit besluit zal alles te maken hebben met het afblazen van het gezamenlijke instituut van de Gereformeerde Theologische Universiteit. Het partnerschap tussen NGK en GKv is momenteel begrijpelijkerwijs een stuk warmer dan dat met de CGK.

Welke gevolgen dat heeft voor de levensvatbaarheid van de opleiding in Apeldoorn, kan ik niet overzien. Misschien moet het wat meer terug naar een domineesopleiding en zal er iets van de theologische pretentie moeten worden teruggeschroefd. Dat is te betreuren. Maar het past ook eigenlijk wel bij de Afscheidingstraditie van de CGK. Die was nooit zo academisch, maar meer gericht op het afleveren van vrome mannen voor de dienst des Woords.

Maar ik betreur het ondertussen zeer als de samenwerking met Apeldoorn op een lager pitje komt te staan. Ik heb het contact met christelijk-gereformeerden altijd als verrijkend ervaren. In mijn eigen denken over het verbond is de invloed van de christelijk-gereformeerden

voelbaar. En wat hebben we vandaag de dag niet behoefte aan de in de CGK gekoesterde gave om omzichtig met onderlinge verschillen om te gaan.

Ds (m/v)

Wat ook duidelijk is, is dat de beide kerken die in Kampen gaan opleiden (GKv en NGK), het eens zijn als het gaat om de vrouw in het ambt. Die gezamenlijke overtuiging zal ook leidend zijn in het onderwijs dat in Kampen gegeven wordt. Men gaat de predikantsmaster aanbieden aan de vrouwelijke studenten. En men zoekt zelfs contact met eerder afgestudeerde zusters om hen te attenderen op de mogelijkheid te staan naar het ambt van predikant.

Hier blijkt weer weinig van een afwachtende houding. Is het niet beter het proces dat door het deze zomer genomen besluit in de kerken op gang is gebracht, zijn tijd te geven? Het is allemaal zo klaar als het maar kan: er moeten vrouwelijke predikanten worden opgeleverd, 'zo haast men hetzelfde hebben kan'. Enig (christelijk-gereformeerd?) geduld met elkaar zou de opleiding gesierd hebben. De school moet toch die van heel de kerk zijn?

Afgesloten 1 januari 2018.